Umre Yapmanın Hükmü Nedir?

Umre Yapmanın Hükmü Nedir?Çeviren: Mustafa Kırdal
Şâfiî mezhebinde kuvvetli olan görüşe göre [1], Hanbelîler'e [2] ve Zâhiriyye mezhebine göre [3] (güç yetirebilen kimse üzerine ömründe bir defa) umre yapmak vâcibtir. 'Umer, İbn Abbâs, İbn 'Umer, Câbir, Tâvûs, 'Atâ, İbnu'l Museyyeb, Sa'îd b. Cubeyr, Hasen el-Basrî, İbn Sîrîn ve Şa'bî gibi [4] seleften bir topluluk bu görüşe kâildir. İlim ehlinin çoğunluğunun bu görüşte olduğu aktarılmıştır. [5] Ayrıca Muhammed Emîn eş-Şinkîtî [6], İbn Bâz [7] ve İbn 'Useymîn de [8] bu görüşü tercîh etmişlerdir.
Umre yapmanın vâcib olduğunun delîli, Yüce Allah'ın şöyle buyruğudur: "Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın." [Bakara, 196] (Bu âyetin umre yapmanın vâcib olduğuna dâir) ilk delâlet vechi, âyette umrenin hac ile birlikte zikredilmesidir. (Ma'lûmdur ki) hac, ilim ehlinin icmâı ile vâcibtir. İşte bu, İbn Abbâs radıyallâhu anhumâ'nın (bu âyetten) anladığı görüştür. Nitekim o şöyle demiştir: "Vallahi umre, Allah azze ve celle'nin kitâbında haccın karînidir (haccın yanında zikredilmiştir, yani hac ile hükmü aynıdır): "Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın." [Bakara, 196]' (İbn Hazm şöyle demiştir: İbn Abbâs, bu nassı (âyeti), umrenin de tıpkı hac gibi farz olduğunu gerektiren bir nas olarak görmektedir. [9]) İkinci delâlet vechi ise (âyette geçen) itmâm etmek (tamamlamak) fiilinin, ikâme etmek (dosdoğru yerine getirmek) mânâsına gelmesidir. Buna göre âyetin mânâsı 'Haccı ve umreyi Allah için ikâme edin (dosdoğru yerine getirin)' olmaktadır. Nitekim yüce Allah'ın şu buyruğunda da (ikâme etmek, itmâm etmek mânâsına gelmektedir): "Kendinizi (düşman korkusundan) güvende hissettiğinizde, artık namazı ikâme edin." [Nisâ, 103] Yani namazı itmâm edin (tam kılın). Bu, Sa'îd b. Cubeyr ile 'Atâ'nın tefsîridir. [10]
Umre yapmanın vâcib olduğunun Sünnet'ten delîlleri ise şu hadîslerdir:
1. Ebû Razîn radıyallâhu anh'tan şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Ey Allah'ın Rasûlü! Babam, (yaşı) büyük, ihtiyar bir adamdır. Ne haccetmeye, ne umre yapmaya, ne de sefere çıkmaya güç yetirebilir." Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Babanın yerine sen haccet ve umre yap." [11]
2. "Âişe radıyallâhu anhâ'dan şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Dedim ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Kadınlar üzerine (vâcib bir) cihâd var mıdır?" Buyurdu ki: "Evet. Onlar üzerine, içerisinde savaşmak olmayan (vâcib bir) cihâd vardır. (Bu cihâd) hac ve umredir." [12] Hadîsteki delâlet vechine gelince, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in عَلَيْهِنَّ/kadınlar üzerine buyruğunun vâciblik ifâde ettiği gayet açıktır. Çünkü عَلَى/üzerine edatı, usûl âlimlerinin belirttiği üzere, vâciblik ifâde eden sîgâlardan biridir. Buna göre umre vâcibtir. [13]
3. Ebû Vâil'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir: Subeyy b. Ma'bed şöyle demiştir: Ben hristiyan bir Arap idim. Daha sonra Müslüman oldum. Kendi aşîretimden Huzeym b. Surmele denilen bir adamın yanına gelerek ona şöyle dedim: Ey yakınım! Ben cihâd husûsunda hırslı biriyim. Hac ve umrenin bana farz olduğunu gördüm. Hac ile umreyi bir arada yapsam, benim için nasıl olur? (Bana) dedi ki: "Hac ile umreyi birlikte yap. Bir de kolayına gelen bir hedy kurbanı kes." Bunun üzerine ben de hac ve umreyi birlikte yapmaya niyyet edip (kırân haccı için) ihrâma girdim. 'Uzeyb (adında bir yer)e gelince, Selmân

b. Rabîa ve Zeyd b. Sûhân ile karşılaştım. Ben, hac ve umreyi birlikte yapmaya (kırân haccına) niyyet etmiştim (ve bunu anlamışlardı. Benim hakkımda) biri diğerine dedi ki: "Bu (adam), devesinden daha anlayışlı değildir!" (Yani o ve devesi, ilimde birbirlerine denktir. Bu durum, Subeyy'in kırân haccı yapmasını inkâr ettiklerini göstermektedir. Onlara göre Sünnet, ifrâd haccı idi.) (Subeyy b. Ma'bed) dedi ki: (Bu sözleri işitince) sanki üzerime bir dağ yıkılmıştı. Nihâyet 'Umer İbnu'l Hattâb'ın yanına gittim. Ona dedim ki: Ey Mü'minlerin emîri! Ben hristiyan bir Arap idim. Müslüman oldum. Cihâd husûsunda hırslı da biriyim. Hac ve umrenin bana farz olduğunu gördüm. Sonra kavmimden bir adamın yanına gittim. Bana dedi ki: Hac ile umreyi birlikte yap. Bir de kolayına gelen bir hedy kurbanı kes. Ben de hac ve umreyi birlikte yapmaya niyyet edip (kırân haccı için) ihrâma girdim. Bunun üzerine 'Umer radıyallâhu anh bana dedi ki: "Sen, Nebînin -sallallâhu aleyhi ve sellem- sünnetine hidâyet olunmuşsun." [14]

Dipnotlar:

[1] Nevevî, el-Mecmû', 7/7; Nevevî, Ravdatu't-Tâlibîn, 3/17[2] Buhûtî, Keşşâfu'l-Kınâ', 2/376[3] İbn Hazm, el-Muhallâ, 7/38; Nevevî, el-Mecmû', 7/7[4] Bkz. İbnu'l-Munzir, el-İşrâf, 3/375[5] İbnu'l-Munzir, el-İşrâf, 3/375; Beğavî, Şerhu's-Sunne, 15/7[6] eş-Şinkîtî, Edvâu'l-Beyân, 5/228[7] İbn Bâz, Mecmû'u Fetâvâ İbni Bâz, 16/121 [8] İbn 'Useymîn, eş-Şerhu'l-Mumti', 7/6[9] İbn Hazm, el-Muhallâ, 7/40[10] Cessâs, Ahkâmu'l-Kur'ân, 1/328; İbn Abdilberr, el-İstizkâr, 4/109[11] Ebû Dâvud, 1810; Tirmizî, 930; Nesâî, 2621; İbn Mâce, 2906; Ahmed, 16229. Hadîsin bu lafzı Ebû Dâvud'a aittir. Beyhakî'nin es-Sunen-i Kubrâ'sında (9017) geçtiği üzere, İmâm Ahmed şöyle demiştir: 'Umrenin vâcib olduğuna delâlet eden, bu (hadîs)ten daha ceyyid ve daha sahîh bir hadîs bilmiyorum.' Tirmizî, bu hadîsin hasen-sahîh olduğunu söylemiş, Dârekutnî de Sünen'inde (2/536) bu hadîsin râvîlerinin sika olduklarını belirtmiştir. İbn Hazm, Haccetu'l-Vedâ adlı kitabında (464) bu hadîsin sahîh olduğunu, İbn Abdilberr de el-İstizkâr'da (3/408) bu hadîsin (bu konu hakkındaki) en sahîh olduğunu söylemiştir. Yine Nevevî de el-Mecmû' adlı eserinde (7/5) bu hadîsin sahîh olduğunu belirtmiştir. Zehebî, el-Muhezzeb'de (4/1709) şöyle der: 'Bu hadîsi, Sunen sâhipleri Şu'be'den değişik tarîklerle (isnâdlarla) rivâyet etmişlerdir.' Yine İbnu'l-Mulakkin, Şerhu'l-Buhârî'sinde (30/384); San'ânî de Subulu's-Selâm'da (2/288) bu hadîsin sahîh olduğunu söylemişlerdir. İbn Bâz, Hâşiyetu Bulûği'l-Merâm adlı kitabında bu hadîsin isnâdının ceyyid olduğunu söylemiştir. Elbânî, Sahîh-i Ebî Dâvud'da (1810); Vâdi'î de es-Sahîhu'l-Musned'de (1237) bu hadîsin sahîh olduğunu söylemişler, ayrıca Vâdi'î, (hadîsin) Müslim'in şartları üzere olduğunu belirtmiştir.[12] İbn Mâce, 2901; Ahmed, 25361. Hadîsin bu lafzı İbn Mâce'ye aittir. Nevevî, el-Mecmû'da (7/4); İbn Teymiyye, Şerhu'l-'Umde kitabının Menâsik bölümünde (1/96); İbnu'l-Kayyim, Tehzîbu's-Sunen'de (5/249); İbn Kesîr de İrşâdu'l-Fakîh'te (1/300) bu hadîsin isnâdının Sahîh'in şartlarına uygun olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca İbnu'l-Mulakkin, el-Bedru'l-Munîr'de (9/36); İbn Bâz, Mecmû'u Fetâvâ'sında (16/355); Elbânî de Sahîh-i Suneni İbn Mâce'de (2362) bu hadîsin sahîh olduğunu söylemişlerdir.[13] İbn 'Useymîn, eş-Şerhu'l-Mumti', 7/7[14] Ebû Dâvud, 1799; Nesâî, 2719. Hadîsin bu lafzı Ebû Dâvud'a aittir. Dârekutnî, el-İlel adlı kitabında (2/166) bu hadîsin sahîh olduğunu söylemiştir. Nevevî, el-Mecmû'da (7/156) hadîsin isnâdının sahîh olduğunu belirtmiştir. Şevkânî, Neylu'l-Evtâr'da (5/46) şöyle der: 'Hadîsin râvileri, Sahîh'in râvileridir.' Yine Elbânî de Sahîh-i Suneni Ebî Dâvud'da (1799) bu hadîsin sahîh olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu hadîsin bir benzerini İbn Mâce (2970) ve Ahmed (83) başka tarîklerle tahrîc etmişlerdir. Yine İbn Kesîr'e ait Musnedu'l-Fârûk'ta (1/301) geçtiği üzere, İbnu'l-Medînî bu hadîsin sahîh olduğunu belirtmiştir. İbn Kesîr, el-Bidâyetu ve'n-Nihâye adlı kitabında (5/116) bu hadîsin isnâdının ceyyid olduğunu, (hadîsin) Sahîh'in şartları üzere olduğunu söylemiştir. Ayrıca Ahmed Şâkir, Musned-i Ahmed tahkîkinde (1/95) hadîsin isnâdının sahîh olduğunu belirtmiş; Elbânî de Sahîh-i Suneni İbn Mâce'de (2970) bu hadîsin sahîh

olduğunu söylemiştir.
Kaynak: Duraru's-Seniyye Web Sitesi Fıkıh Ansiklopedisi